

בש"פ 5462/17 - שי לוי, ליאור שלמה נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון
בש"פ 5462/17

לפני:
העוררים:
כבוד השופט ח' מלצר
1. שי לוי
2. ליאור שלמה

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' השופט ג' אזולאי) מתאריך 15.06.2017 ב-מ"ת 29805-05-17

תאריך הישיבה: כ"ו בתמוז התשע"ז (20.07.17)

בשם העוררים: עו"ד אבי חימי; עו"ד עידית שינו-אמיתי

בשם המשיבה: עו"ד מיכל בלומנטל

החלטה

1. לפני ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' השופט ג' אזולאי) ב-מ"ת 29805-05-17, במסגרתו בית המשפט המחוזי הנכבד הורה על מעצרו של העוררים עד תום ההליכים המשפטיים נגדם.

אביא להלן את הנתונים הדרושים להכרעה בערר.

רקע

2. בתאריך 15.05.2017 הוגש לבית המשפט המחוזי הנכבד כתב אישום כנגד העוררים, במסגרתו יוחסה להם עבירה של סחיטה באיומים - עבירה לפי סעיף 428 סיפא + 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

3. לפי עובדות כתב האישום, המתלונן ואדם בשם תומר הינם בני דודים וקיימת ביניהם, ובין העורר 1 קרבה משפחתית. לפי הנטען, החל משנת 2002 ועד לשנת 2003, היה בבעלותם המשותפת של תומר והמתלונן - בית עסק מסוים, בעפולה בשם: שיפודי כינור דוד (להלן: העסק). עוד נטען כי בשנת 2013 לבקשתו של תומר, פורקה השותפות בעסק ונערך בין תומר ובין המתלונן הסכם לפירוק השותפות (להלן: ההסכם). במסגרת ההסכם, כך נטען, נקבע כי העסק יישאר בבעלות המתלונן, שיישא בעצמו בחובות הנטענים של העסק, בעלויות הפיצויים וביטוחי העובדים, וכי המתלונן יישלם לתומר - 100,000 ש"ח.

לפי עובדות כתב האישום, המתלונן עמד בפרטי ההסכם. לפי הנטען, במהלך שנת 2016 הובא לידיעת העוררים כי תומר איננו שבע רצון מההסכם, ואז, כך נטען, גמלה בליבם של העוררים החלטה לסחוט את המתלונן באיומים.

4. לפי הנטען בכתב האישום, במהלך חודש דצמבר 2016, בשני מועדים שונים, העורר 2 הגיע למקום סמוך לעסק וביקש מהמתלונן שיצא אליו. העורר 2, כך נטען, הציג עצמו בפני המתלונן כשותפו של העורר 1 וציין בפניו כי תומר טוען שבמהלך התקופה בה הם היו שותפים, המתלונן גנב ממנו כספים. לפי הנטען העורר 1 דרש מהמתלונן שייבדק ב"מכונת אמת", בעניין זה, והמתלונן הסביר לעורר 2, כי בינו לבין תומר נערך הסכם על ידי עורך דין וכי ככל שיש לתומר טענות, באפשרותו לפנות לבית המשפט. בהמשך, כך נטען, העורר 2 אמר למתלונן כי: "זה לא מעניין", וכי העורר 1 "מתחיל להתעבבן", ובנוסף כי הם: "אינם בית משפט" ולכן העורר 2 מבקש לדעת אם להזמין בדיקה ב"מכונת אמת", או ש"זה ילך לכיוונים אחרים". המתלונן, כך נטען, אמר לעורר 2 כי הוא מעדיף לשמוע את הדברים מפיו של העורר 1.

5. לפי המתואר בכתב האישום, בחלוף מספר ימים, בשני מועדים שונים, העוררים הגיעו למשרד, הממוקם בסמוך לעסק (להלן: המשרד), וביקשו מהמתלונן להגיע למקום. לאחר שהגיע המתלונן למקום והשלושה נכנסו אל המשרד, נטען כי העורר 1 פנה למתלונן והבהיר לו כי צריך "לסיים את העניין" והוא הציע לו ללכת להיבדק "במכונת אמת", ואם ימצא כי המתלונן דובר שקר - יהיה עליו לשלם לו סך של 1,000,000 ש"ח, שיתחלק בין תומר והעוררים. עוד נטען כי לשאלתו של המתלונן, העורר 1 השיב כי אם תומר ימצא דובר שקר - תומר יאבד את ביתו. מיד בסמוך, כך נטען, העורר 1 אמר למתלונן כי הוא "יודע כיצד הוא (העורר 1 - ח"מ) פועל", והוסיף כי הוא היה יכול לזרוק קודם רימון ורק אז לבוא למתלונן, אולם הוא לא עשה כן מאחר שהם "משפחה". בנוסף נטען כי העוררים הציעו למתלונן להכניסם כשותפים לעסק, אולם המתלונן אמר להם שהוא איננו מעוניין בכך, ובשל חששו מהעוררים - אמר להם שהוא מעדיף למכור את העסק. בשלב זה, כך נטען, העוררים אמרו למתלונן כי הם ימכרו את העסק, ששווי הערך בכמיליון וחצי ש"ח, תוך שהם מבהירים כי מסכום זה ינוכו חובות העסק, והיתרה, בסך של כמיליון ש"ח - תתחלק בין תומר למתלונן, וכל אחד מהם יעביר לידי העוררים מחצית מהסכום שיקבל בעבור המכירה. לפי הנטען המתלונן לא סירב להצעתם, וזאת נוכח חששו מפניהם.

6. לפי הנטען בכתב האישום, מספר ימים לאחר מכן - העורר 2 הגיע לעסק, ואמר למתלונן כי העורר 1 "עצבני", משום שהמתלונן לא עונה לטלפונים ולא יוצר עמם קשר, תוך שהוא מבהיר שהדבר "הולך למקומות שהוא (המתלונן) - ח"מ) לא יאהב". או אז, כך נטען, המתלונן שאל את העורר 2 האם בכוונתם להרוג אותו, ובתגובה, העורר 2 השיב כי העוררים פועלים "בדרכים אחרות", תוך שהוא רומז, כך נטען, לאפשרות של זריקת חומר נפץ. עוד נטען, כי בשבועות שלאחר השיחה הנ"ל, המתלונן התקשה לתפקד, צימצם את שעות עבודתו בעסק, נקט אמצעי זהירות, ונטה להסתגר בביתו.

7. למחרת השיחה הנ"ל, כך נטען, העוררים יצרו קשר טלפוני עם המתלונן והודיעו לו כי הם בדרך לרואה החשבון שלו, זאת מבלי שהמתלונן הסכים לכך, ודרשו כי המתלונן יאשר טלפונית למסור להם דו"חות כספיים של העסק. מיד בסמוך, כך נטען, רואה החשבון יצר קשר טלפוני עם המתלונן, וזאת כדי לקבל את הסכמתו. המתלונן נתן את הסכמתו, לפי הנטען, וזאת נוכח חששו מהעוררים. כעבור כחודשיים, כך נטען, בעקבות חששו של המתלונן מפני פגיעה בו ובמשפחתו - המתלונן הגיש תלונה למשטרה.

הליכי המעצר בפני בית המשפט המחוזי הנכבד

8. בד בבד עם הגשת כתב האישום, המשיבה הגישה לבית המשפט המחוזי הנכבד בקשה למעצרו של העוררים עד לתום ההליכים. המשיבה טענה כי בידה ראיות לכאורה להוכחת העבירה המיוחסת להם בכתב האישום. עוד נטען כי לשיטתה קיים יסוד סביר לחשש כי שחרורם של העוררים יביא לשיבוש הליכי משפט, והוא אף עלול לסכן את בטחונו של המתלונן ומשפחתו וכן את שלום הציבור. המשיבה טענה גם כי לעוררים עבר פלילי מכביד. באשר לעורר 1 נטען כי עברו הפלילי כולל, בין השאר, הרשעות בעבירות הבאות: הריגה; סחיטה באיומים; כליאת שווא; הפרת הוראה חוקית; הטרדת עד ועבירות אלימות נוספות - בעטיין ריצה שלושה עונשי מאסר, אחד מהם לתקופה של 15 שנים. באשר לעורר 2 נטען כי עברו הפלילי כולל, בין היתר, הרשעות בעבירות הבאות: שוד מזוין; איומים; עבירות רכוש; מרמה; בריחה ממשמורת חוקית, לצד עבירות נוספות - בעטיין ריצה שני מאסרים, אחד מהם לתקופה של 8 שנות מאסר. נוכח כל האמור המשיבה טענה כי בנסיבות, לא ניתן לאיין, ואף לא לצמצם את המסוכנות שנשקפת מהעוררים בחלופת מעצר.

9. בא כוח העוררים טען, מנגד, כי חומר הראיות לכאורה מעלה סתירות ופערים, וכן גרס כי עדים חשובים לעניין - לא נחקרו. בעניין מסוכנותם של העוררים נטען כי מיום שהתקבל בידי המשיבה מידע מודיעיני אודות העבירות הנטענות ועד למעצרו חלפו כארבעה חודשים, בהם העוררים והמתלונן גרו בסמיכות וקיימו אינטראקציה תקינה ביניהם. עוד נטען, כי העוררים אף ניתקו, לשיטתם, כל קשר בינם לבין המתלונן מאז שנערכה עם העורר 1 שיחת סיכול מידע מודיעיני, במשטרה בתאריך 25.01.2017, בדבר "כוונת סחיטה וכוונות פגיעה" (להלן: "שיחת הסיכול").

10. זה המקום לציין כי בתאריך 09.03.2017 נזרק לביתו של המתלונן רימון רסס, ונגרם נזק גדול. בשלב זה החלו פעולות חקירה גלויות וסמויות, שבסופן העוררים נעצרו, ואולם העוררים טוענים כי אין ראיות לכאורה הקושרות אותם לכך.

11. נוכח האמור לעיל בסיכום הדברים נטען מטעם העוררים כי יש להורות על שחרורם בתנאים מגבילים במרכז הארץ, מה שיאיין, לשיטתם, את המסוכנות הנשקפת מהם, בנסיבות.

12. בתאריך 15.06.2017, בית המשפט המחוזי הנכבד הורה על מעצרו של העוררים עד לתום ההליכים נגדם, בקובעו, בין היתר, כי קיימת בעניינם של העוררים תשתית ראייתית לכאורית לביסוס העבירות המיוחסות להם. באשר לסתירות, ולפערים הנטענים ביחס לראיות לכאורה - בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי דינן של טענות אלה להתברר במסגרת ההליך העיקרי. באשר לעילת המעצר, בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי אופי העבירה המיוחסת לעוררים ועברם הפלילי מלמדים על המסוכנות הנשקפת מהם, וכי אין ליתן בהם אמון שישמרו על תנאי השחרור ולא ינסו לשבש את הליכי המשפט. בסיכום הדברים בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי מדובר בעוררים שלא ניתן ליתן בהם אמון, ואף לא לאיין את מסוכנותם, אלא במעצר מאחורי סורג ובריח.

עיקרי טענות הצדדים

13. לטענת העוררים - על פי הודעת הערר וטענות באי-כוחם בדיון שנערך בפני, שהתמקדו בצורך בבחינת חלופה ועשו המירב האפשרי למען מרשיהם - בית המשפט המחוזי הנכבד שגה בקובעו כי המסוכנות הנשקפת מהם כה מובהקת כך שאין חלופה, שתוכל לאיין, או למצער לצמצם את המסוכנות הנשקפת מהם. העוררים תומכים את טענתם זו בכך שלשיטתם, מאז שיחת הסיכול, הם לא יצרו קשר עם המתלונן - כך שהשיחה האמורה הייתה לשיטתם "אפקטיבית ביותר". העוררים טענו גם כי בית המשפט המחוזי הנכבד שגה משנתן בכורה לעברם הפלילי של העוררים, חרף כך שלגישתם, מדובר בעבר ישן. העוררים טוענים עוד כי אין בידי המשיבה ראיות לכאורה הקושרות את זריקת הרימון לביתו של המתלונן - לעוררים. העוררים טענו כי בנסיבות אלו היה מקום להורות על שחרורם לחלופת מעצר, או לבחון מעצר בתנאי פיקוח אלקטרוני.

14. המשיבה טענה, מנגד, כי דין הערר להידחות. לשיטת המשיבה, אין מקום, בנסיבות העניין - לשחרר את העוררים לחלופת מעצר נוכח העבירה הקשה המיוחסת להם. לגישת המשיבה, על אף שבשלב זה אין בידיה ראיות לכאורה הקושרות במישרין את העוררים לזריקת הרימון, הרי שלא ניתן להתעלם מסמיכות הפרשיות ומהדברים שהובאו בהקשר דומה בכתב האישום ונאמרו עובר לאירוע זריקת הרימון. המשיבה טענה עוד כי המתלונן מפחד מאוד מהעוררים. המשיבה ביקשה גם להפנות לעברם הפלילי המכביד של העוררים, הכולל, בין היתר, כאמור, עבירות אלימות קשות, סחיטה באיומים, הפרת הוראה חוקית (בעניינו של העורר 1) ובריחה ממשמורת (בעניינו של העורר 2).

15. בתאריך 20.07.2017 המשיבה הגישה לבית משפט זה, הודעת הבהרה (לצד המרשם הפלילי של העוררים), ובה חזרה וציינה כי לגישתה יש להותיר את העוררים במעצר, והוסיפה כי לשיטתה אין גם מקום לבחון בעניינם חלופה כלשהי, לרבות מעצר בתנאי פיקוח אלקטרוני.

דיון והכרעה

16. לאחר עיון בהודעת הערר, בחומר החקירה שהוגש לי על ידי המשיבה ושמיעת טענות באי-כוח הצדדים במכלול, סבורני כי דין הערר להידחות. אביא נימוקי למסקנה זו מיד בסמוך.

17. הארכת מעצרו של נאשם עד תום ההליכים נגדו מחייבת קיומם של שלושה תנאים מצטברים: ראיות לכאורה, עילת מעצר, והעדר חלופה מתאימה (ראו: סעיף 21 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים)). בענייננו, לא מצאתי מקום להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי הנכבד כי כנגד העוררים יש בנמצא ראיות לכאורה באשר למה שמיוחס להם (ראו, למשל: גירסתו של המתלונן מתאריכים: 10.03.2017, עמ' 2; מתאריך 13.03.2017, עמ' 6; 28.04.2017, עמ' 2). יצוין כי הדרישה בשלב זה של ההליך היא לתשתית ראייתית גולמית בלבד, המקימה סיכוי סביר להרשעה, ובית המשפט איננו נדרש, ככלל, לשאלות הקשורות

במהימנות העדים ולסתירות המצויות בהודעותיהם (ראו: בש"פ 4427/15 מסיקה נ' מדינת ישראל (08.07.2015)). אף הקביעה כי קיימת בנסיבות עילת מעצר - מבוססת, וזאת, בין השאר, בשים לב לחומרת העבירה המיוחסת לעוררים (ראו: בש"פ 5026/14 מירילאשוילי נ' מדינת ישראל (27.07.2014); בש"פ 5265/14 פרץ נ' מדינת ישראל (13.08.2014)), נסיבות ביצועה הנטען, ועברם הפלילי המכביד של העוררים.

18. משכך, נותר עתה לבחון את האפשרות לקיומה של חלופה, לרבות בדיקת האפשרות להורות על מעצרם של העוררים בתנאי פיקוח אלקטרוני (ראו: סעיפים 21, ו-22א-22ג לחוק המעצרים; בש"פ 3545/15 מדינת ישראל נ' חיים (08.06.2015); בש"פ 8155/15 קלר נ' מדינת ישראל (09.12.2015); בש"פ 4256/16 חסין נ' מדינת ישראל (20.07.2016); בש"פ 6074/16 דומראני נ' מדינת ישראל (22.08.2016)). בהקשר זה נקבע "מנגנון דו-שלבי":

בשלב הראשון - על בית המשפט לבחון האם חלופה כלשהי עשויה, באופן עקרוני, להפיג, או למצער להפחית, את המסוכנות הנשקפת מהנאשם ברמה המתקבלת על הדעת. בפסיקה נקבע כי שחרור לחלופת מעצר תלוי, בין השאר, בשאלה האם ניתן לתת אמון בנאשם. בחינתה של סוגיה זו תעשה, בין היתר, בהתייחס למספר תבחינים, בכללם: עברו של הנאשם; התנהגותו במהלך האירועים מושאי כתב האישום; ונסיבותיו הפרטניות של כל מקרה ומקרה (ראו: בש"פ 7129/15 מדינת ישראל נ' גפני (28.10.2015); בש"פ 6613/16 ברלנד נ' מדינת ישראל (15.09.2016)).

בשלב השני - בית המשפט נדרש לבחון את החלופות הקונקרטיות המוצעות לו, לרבות האפשרות למעצר בתנאי פיקוח אלקטרוני, ואת מידת התאמתם למידותיו של הנאשם הספציפי, בהתאם למאפייניו האישיים ולטיב הסיכון הנשקף ממנו (ראו: בש"פ 8389/15 אבו כאטר נ' מדינת ישראל (27.12.2015); בש"פ 1971/16 קופר (קופרשמיד) נ' מדינת ישראל (13.03.2016)).

במהלך יישום הבדיקה הדו-שלבית, ייתכנו מקרים בהם בית המשפט ישתכנע, כבר במסגרת השלב הראשון, כי המסוכנות, או החשש מפני שיבוש יהיו כה מובהקים בנסיבות המקרה, עד אשר שום חלופה לא תסכון - ואז לא יידרש בית המשפט לבחינת חלופות קונקרטיות (ראו: בש"פ 27/15 יונס נ' מדינת ישראל (15.01.2015); בש"פ 4513/16 דומראני נ' מדינת ישראל (22.06.2016); בש"פ 1495/17 מדינת ישראל נ' זאודי (21.02.2017)).

19. בפסיקתנו נקבע כי עבירות כגון סחיטה באיומים, מעצם טבען: "מלמדות על מסוכנות הנאשם ואינן מתאימות בדרך כלל לחלופת מעצר" (ראו: בש"פ 4120/11 דדוש נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (06.06.2011); בש"פ 5113/14 מדינת ישראל נ' אדינייב (03.08.2014); בש"פ 1409/17 מדינת ישראל נ' קדיוליץ (03.04.2017)). זאת משום שעבירות אלה מתאפיינות במסוכנות אינהרנטית ובחשש מפני שיבוש הליכי משפט ולכן קיים קושי לאיין את הסיכון הגלום בהן, בכל אמצעי שאיננו מעצר מאחורי סורג ובריח.

20. בנידון דידן - נראה כי עניינם של העוררים, נמנה על אותם מקרים בהם לא תסכון בעניינם חלופת מעצר, ואף לא מעצר בתנאי פיקוח אלקטרוני. לעוררים מיוחסת עבירת סחיטה באיומים בעלי אופי אלים, וזאת חרף כך שלא מיוחסת להם בכתב האישום מעורבות בזריקת הרימון. לעוררים עבר פלילי מכביד, הכולל, בין השאר, אצל העורר 1 הרשעות בעבירת הריגה, סחיטה באיומים, הפרת הוראה חוקית, הטרדת עד ועבירות אלימות נוספות - בעטיין ריצה שלושה עונשי מאסר, אחד מהם לתקופה של 15 שנים. בעניינו של העורר 2 - רשומות שם הרשעות בגין בעבירה של שוד מזוין, איומים מרמה, ובריחה ממשמורת חוקית, לצד עבירות נוספות - בעטיין ריצה שני מאסרים, אחד מהם

לתקופה של 8 שנות מאסר.

21. לנוכח המכלול שתואר לעיל - אין להתערב במסקנתו של בית המשפט המחוזי הנכבד לפיה מדובר בעוררים: "שאין מורא החוק עליהם, אין ליתן בהם אמון ולא ניתן לאיין מסוכנותם אלא על ידי השארתם באחורי סורג ובריח" (שם, בעמ' 20), וזאת על אף השפעתה הממתנת הנטענת של שיחת הסיכול.

אשר על כן - הערר נדחה.

ניתנה היום, כ"ג באב התשע"ז (15.8.2017).

שׁוֹפֵט
